

TË RINJTË NË REGJISTRIMIN E POPULLSISË

ANALIZA

e të dhënave nga Regjistrimi i popullsisë,
familjeve dhe banesave në vitin 2021
që ju referohen të rinjve

Të rinjtë në Regjistrimin e popullsisë

ANALIZA

e të dhënave nga Regjistrimi i popullsisë, familjeve dhe
banesave në vitin 2021 që ju referohen të rinjve

Blazhen Maleski
Petar Barllakovski

Impresum:

Projekti: Praktiko Demokraci

Botues: Westminster Foundation for Democracy, Republika e Maqedonisë së Veriut

Rreth botuesit Dona Kosturanova, Drejtoreshë e vendit për VFD

Autorë: Bllazhen Maleski, Petar Barllakovski

Redaktor: Stefani Spirovska

Dizajni: Brigada

Lektura: Jasmina Aleshkoviq

2023, Shkup

Përmbajtja:

Parathënie.....	4
Hyrje.....	5
Qasja metodologjike.....	6
Analiza e të dhënave të mbledhura për nevojat e analizës dhe diskutimit.....	7
Përfundime.....	19
Rekomandime.....	20

Parathënie

Emigrimi i të rinjve është një temë aktuale e dekadës së fundit në Republikën e Maqedonisë së Veriut, ndërsa mënyrat se si shteti do të përballet me plakjen e popullsisë apo do të mbajë të rinjtë, janë temë e diskutimeve të shpeshta në opinion dhe hapësirën mediatike. Ky diskutim shpesh bazohej në gjetjet e disa studimeve të perceptimeve të të rinjve, të cilat treguan se më shumë se gjysma e të rinjve e shohin veten jashtë vendit, si dhe në analizat dhe projeksionet e efekteve nga migrimi i të rinjve. Pikërisht Fondacioni Westminster për Demokraci që u përpoq të kontribuonte në këtë diskutim me analizat «Kostoja e emigrimit», e cila ofroi një përmbledhje të efekteve ekonomike të emigrimit të të rinjve në Republikën e Maqedonisë së Veriut, si dhe në disa vende të tjera nga Ballkani Perëndimor.

Për shkak të mungesës së të dhënave të sakta për këtë temë, Regjistrimi i realizuar në vitin 2021 dha mundësinë për herë të parë të konfirmohen supozimet teorike, gjetjet e hulumtimit dhe projeksionet. Për të dhënë një paraqitje më të qartë të të dhënave nga Regjistrimi që i referohen të rinjve, dhe rrjedhimisht informacion për institucionet, organizatat e shoqërisë civile dhe mediat që të mund të analizojnë këtë çështje, ne përgatitëm këtë analizë.

Analizës i parapriu një diskutim në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut në prill 2022, kur Klubi i Parlamentit për Çështje dhe Politika Rinore dhe anëtarët deputetë vendosën të aktualizojnë çështjen që tregoi nga regjistrimi i fundit për të rinjtë si kategori demografike. Si përfundim i këtij diskutimi, nisi përgatitja e kësaj analize, e cila synon të ofrojë të dhëna të veçanta për të rinjtë si grup demografik (15-29 vjeç) nga Regjistrimi i fundit, si dhe të veçohen disa rekomandime që mund të ndihmojnë institucionet në trajtimin e kësaj çështje.

Dëshirojmë të shprehim mirënjohje të veçantë për Entin Shtetëror të Statistikave për bashkëpunimin në përgatitjen e kësaj analize, për kohën e ndarë dhe të dhënat e ofruara për këtë temë.

Tendencat tregojnë qartë se popullsia e të rinjve në vend po zvogëlohet, gjë që ngre pyetje serioze për qëndrueshmërinë e sistemit dhe planifikimin e politikave të ardhshme. Shpresojmë që ky dhe punime të ngjashme me këtë temë do të jenë të dobishme për vendimmarrësit në hartimin dhe krijimin e politikave për të rinjtë në vend.

Dona Kosturanova
Drejtoreshë e vendit për
Westminster Foundation për Demokraci
Zyra në Maqedoninë e Veriut

Regjistrimi¹ (proces në të cilin kryhet regjistrimi i popullsisë, objekteve dhe pronave për të regjistruar numrin ose sasinë e tyre) është një operacion statistikor me rëndësi thelbësore për një vend dhe përfaqëson një pikë bazë në ndërtimin e politikave të një vendi. Numri i popullsisë, numri i banesave, familjeve, pronave etj., janë të dhëna që një vend përdor në planifikimin afatgjatë të politikave të tij. Nëpërmjet këtyre gjetjeve planifikohet se sa duhet të investojë një vend në arsim, infrastrukturë, shëndetësi, ekonomi etj.

Në Republikën e Maqedonisë së Veriut, që nga shpallja e pavarësisë e deri më tani, janë bërë 4 regjistrime në vitin 1991, 1994, 2002 dhe 2021. Dallimi në mes të regjistrimit të fundit dhe të parafundit është afërsisht 20 vjet, që në vetvete është në kundërshtim me metodologjinë për kryerjen e regjistrimit të Entit Shtetëror të Statistikave (ESSH), sipas të cilit Regjistrimi i popullsisë bëhet çdo 10 vjet².

Mungesa e një regjistrimi për gati dy dekada ka rezultuar që autoritetet, gjatë krijimit të politikave, duke përfshirë politikat për të rinjtë, t'i bazojnë vendimet e tyre në të dhënat e Regjistrimit të vitit 2002 ose në të dhëna nga institucione të tjera (kombëtare dhe ndërkombëtare) të cilat Jo gjithmonë paraqesin gjendjen e vërtetë të të rinjve në vend. Një sfidë tjetër është mungesa e kërkimit dhe e të dhënave mbi të cilat mund të ndërtohen politika, duke rezultuar në politika me efekte afatshkurtra.

Nisur nga kjo situatë, Regjistrimi i vitit 2021 jep një pasqyrë shumë më të qartë të të rinjve që janë popullsia rezidente në vend. Prandaj, ideja e kësaj analize është të rishikohen të dhënat e marra nga regjistrimi i vitit 2021 dhe të dhënat që disponon Enti Shtetëror i Statistikave, të cilat i referohen të rinjve si një grup i veçantë demografik.

Është e rëndësishme të përmendet se, sipas kuadrit ligjor kombëtar, përkatësisht Ligjit për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore, personat e moshës 15 deri në 29 vjeç konsiderohen të rinj. Bashkimi Evropian gjithashtu i konsideron të rinj personat nga mosha 15 deri në 29 vjeç, ndërsa sipas Kombeve të Bashkuara të Rinjtë janë personat nga mosha 15 deri në 24 vjeç. Për qëllime të kësaj analize, përkufizimi ligjor është marrë parasysh në përputhje me Ligjin për pjesëmarrjen rinore dhe politikat rinore³.

Ky dokument analizon shifrat më të fundit nga Regjistrimi i kryer në vitin 2021, duke e krahasuar atë me Regjistrimin e kryer në vitin 2002 (ku është e mundur) si dhe me të dhënat e disponueshme në Eurostat, si dhe në lidhje me numrin total të të rinjve dhe të dhënat përkatëse që u referohen nivelit të arsimit dhe sfondit socio-ekonomik.

Qëllimi i kësaj analize është të ofrojë gjetjet kryesore për të rinjtë në një vend, në mënyrë që politikëbërësit të mund të marrin parasysh të dhënat dhe shifrat përkatëse për të ndërtuar politika të bazuara në dëshmi. Më e rëndësishmja, krijimi i politikave dhe strategjive afatgjata për të rinjtë që do të kontribuojnë në uljen e tendencave të emigrimit të të rinjve jashtë vendit, rritjen e natalitetit, përmirësimin e arsimit, statusin socio-ekonomik të të rinjve, por edhe një përmirësim të përgjithshëm të mirëqenies rinore⁴ dhe standardit të të rinjve.

¹ Sipas përcaktimit të Entit Shtetëror të Statistikave, regjistrimi "Qëllimi kryesor i Regjistrimit është të përcaktojë numrin e popullsisë dhe shpërndarjen e saj territoriale, të marrë të dhëna për karakteristikat jetësore, arsimore, ekonomike, etnike, migracioni dhe të tjera të Popullsisë. Regjistrimi është bazë për vlerësimin e numrit dhe lëvizjes së popullsisë në periudhën ndërmjet regjistrimeve, si dhe për parashikimet afatgjata të numrit të popullsisë në të ardhmen".

² [Metodologjia_Popis_final_mk_1_chlen.pdf \(stat.gov.mk\)](#)

³ Ligji për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore "Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 10/20

⁴ Mirëqenia nënkupton cilësinë e përgjithshme të jetës së qytetarëve, në këtë rast të të rinjve, duke marrë parasysh karakteristikat socio-ekonomike të të rinjve.

Qasja metodologjike

Analiza bazohet në të dhënat dytësore të marra nga regjistrimi i kryer nga Enti Shtetëror i Statistikave në vitin 2021 dhe 2002, si dhe në të dhënat e disponueshme publikisht në Eurostat dhe anketat e kryera rregullisht nga Enti Shtetëror i Statistikave. Të dhënat janë marrë në shkurt 2023 dhe kanë të bëjnë me: numrin e përgjithshëm të të rinjve në vend, pasqyrën e të dhënave socio-ekonomike dhe arsimore, si dhe vendbanimin e të rinjve⁵ në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Paraqitja e ndryshme e të dhënave të marra nga regjistrimi i vitit 2002 dhe 2021 paraqet një kufizim metodologjik për analizën. Për më tepër, të dhënat në bazën e të dhënave Makstat të Entit Shtetëror të Statistikave nuk janë plotësisht të shpërndara sipas grupmoshave, gjë që nuk lejon nxjerrjen e të dhënave në lidhje me gjendjen socio-ekonomike të të rinjve dhe karakteristikat e tyre arsimore. Prandaj, analiza nuk arrin të tregojë dallimet në ato segmente tematike.

Kufizimi i dytë ka të bëjë me të dhënat e krahasimit midis regjistrimeve të 2002 dhe 2021 për sa i përket diferencës kohore midis tyre. Gjegjesisht, të dhënat janë marrë në një diferencë kohore prej 19 vitesh, gjë që e bën të pamundur kryerjen e një analize domethënëse dhe nxjerrjen e konkluzioneve rreth kushteve që mund të ndikojnë në ndryshimet e trendeve gjatë viteve ndërmjet dy regjistrimeve.

Kufizimi i tretë ka të bëjë me të dhënat e marra nga data-baza e Eurostat për vendet e Bashkimit Evropian. Enti Shtetëror i Statistikave të Republikës së Maqedonisë së Veriut në kryerjen e regjistrimit në vitin 2021 klasifikon vetëm vendbanimet urbane dhe rurale, ndërsa Eurostat të dhënat i klasifikon si zona urbane, rajone ndërmjet zonave urbane dhe rurale dhe zona rurale. Për shkak të këtij klasifikimi, një krahasim i drejtpërdrejtë i të dhënave është i pamundur.

⁵ Vendbanimi nënkupton vendin ku banon popullata rezidente, pavarësisht nëse është adresa e tyre zyrtare apo vendbanimi i përkohshëm.

Analiza e të dhënave të mbledhura për nevojat e analizës dhe diskutimit

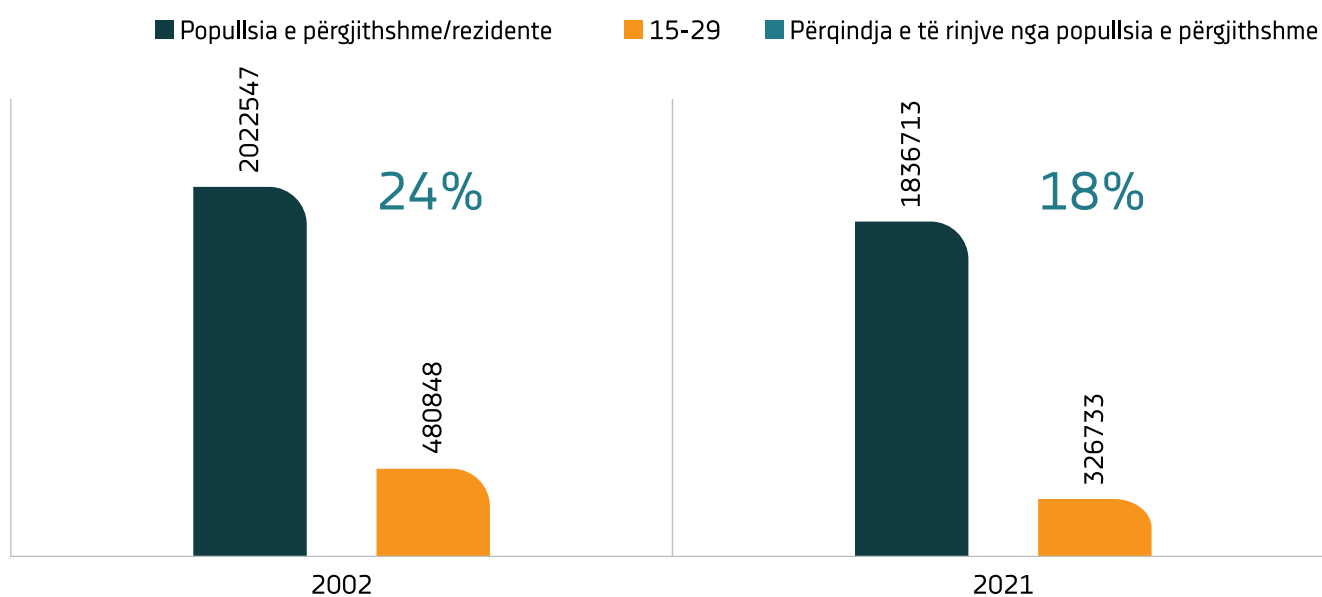
Kjo analizë përmban një pasqyrë të të dhënave nga regjistrimi i popullsisë i kryer në vitin 2021, përmes analizës së të dhënave që kanë të bëjnë me të rinjtë si grup demografik, të ndara në tri kategori të dhënash, përkatësisht: trendet e përgjithshme të popullatës së re në Republikën e Maqedonisë së Veriut, të rinjtë në numrin e përgjithshëm të popullsisë, të rinjtë sipas vendbanimit.

1. Trendet e popullatës së re në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Numri i përgjithshëm i popullsisë (grafiku 1) që banon në Republikën e Maqedonisë së Veriut zvogëlohet për pak më shumë se 185.000 qytetarë (9.1% e popullsisë së përgjithshme në vitin 2002) krahasuar me regjistrimin e vitit 2002. Rrjedhimisht, zvogëlohet edhe numri total i të rinjve, me pak më pak se 80 mijë të rinj.

Grafiku 1. Numri total i të rinjve sipas Regjistrimeve të vitit 2021 dhe 2002

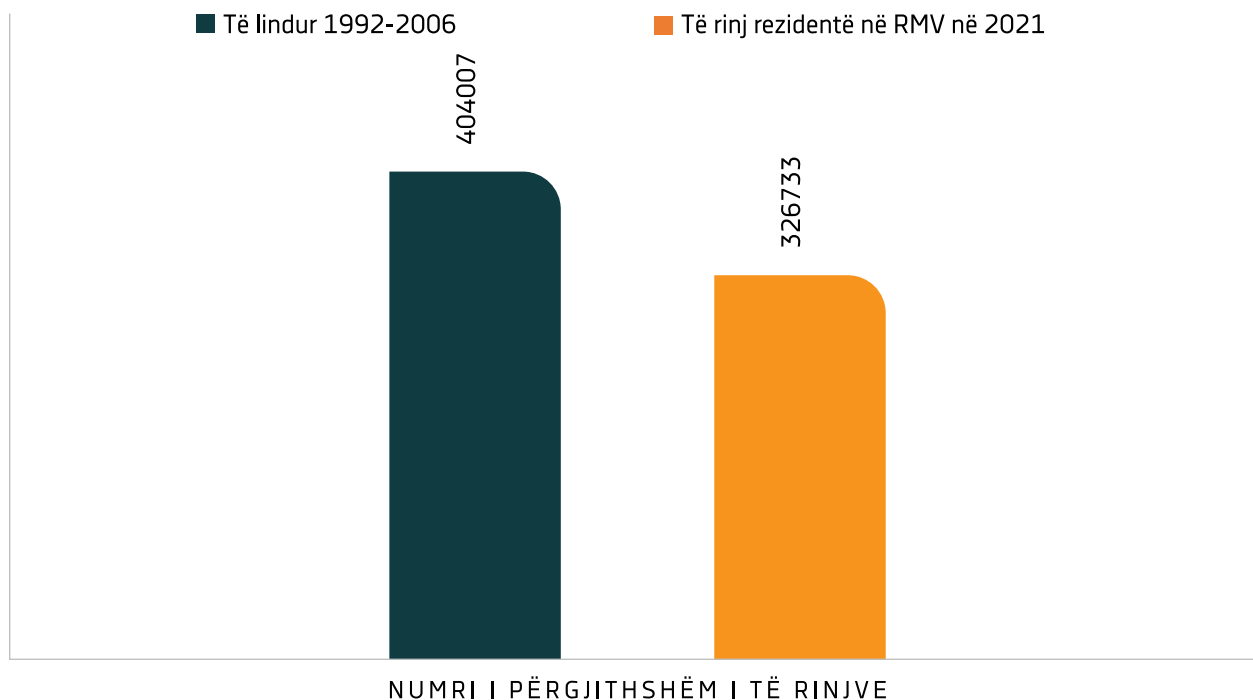
NUMRI I PËRGJITHSHËM I POPULLSISË DHE TË RINJVE SIPAS REGJISTRIMEVE TË 2021 DHE 2022

Më detajisht, grup-mosha e të rinjve në vitin 2002 përbënte 24%, ndërsa në vitin 2021, 18% të popullsisë së përgjithshme. Nëse raporti i popullsisë së re me pjesën tjetër të popullsisë do të mbetej i njëjtë, sipas numrit të lindjeve të gjalla në periudhën nga viti 1992 deri në vitin 2006, përqindja e të rinjve në numrin e përgjithshëm të popullsisë hipotetike do të shkonte në 22. % (+4%).

Një pasqyrë e rënies së numrit të të rinjve jepet nga të dhënat për lindjet e gjalla në periudhën 1992-2006, pra lindjet e gjalla në atë periudhë që sot do të ishin 15 deri në 29 vjeç dhe janë paraqitur në grafikun 1.1.

Grafiku 1.1. Lindjet e gjalla 1992-2006 dhe banorët e rinj 2021

Burimi - Enti Shtetëror i Statistikave - Regjistrimi bazë Makstat 2021 dhe numri i lindjeve të gjalla në vit

Gjithsej 18,2% e të rinjve që duhet të paraqiten në shifrat e regjistrimit në vitin 2021, gjegjësisht 77.274 të rinj, nuk janë më banorë të Republikës së Maqedonisë së Veriut, edhe pse kanë lindur këtu dhe janë regjistruar si të lindur të gjallë. Këta persona nuk raportohen si banorë. Numri më i madh i të rinjve që nuk janë banorë të vendit janë të rinjtë e lindur në vitin 1994, pra ata që kanë qenë 27 vjeç në vitin 2021. Gjegjësisht, 30% e të rinjve të asaj gjenerate nuk jetojnë më në RMV. Përqindja më e ulët e emigrimit është tek të rinjtë e lindur në vitin 2003 (të cilët ishin 18 vjeç në 2021), nga të cilët vetëm 8% u larguan nga vendi.

Të dhëna të tilla na tregojnë se cili është profili i të rinjve të larguar, për nga numri gati sa popullsia e një qyteti të tërë si Kumanova, që është qyteti i tretë më i madh për nga popullsia me 75 mijë banorë. Gjithashtu, të dhënat tregojnë një plakje evidente të popullsisë dhe të shtetit, gjë që hap diskutime thelbësore shtesë në lidhje me vendosjen e sistemit. Me emigrimin e të rinjve nga shteti, përveç humbjes së kapitalit njerëzor, emigracioni i të rinjve ka implikime të drejtpërdrejta financiare për shtetin. Përmes numrave: me emigrimin e çdo të riu të aftë për punë, shteti humbet 15850 euro⁶.

Megjithëse 18,2% e të rinjve të lindur në vend nuk janë më rezidentë, megjithatë, krahasuar me mesataren evropiane (vendet anëtare të BE-së), vendi ende renditet lart për sa i përket përqindjes së të rinjve nga numri i përgjithshëm i qytetarëve në vend.

⁶ Cost of Youth Emigration: North Macedonia, Westminster Foundation for Democracy, link: [wfd-web-brochure-nm_final.pdf](#)

Tabela 1. Vështrim i përgjithshëm i popullsisë 15-29 vjeç sipas vitit të lindjes dhe përqindjes në popullsinë rezidente

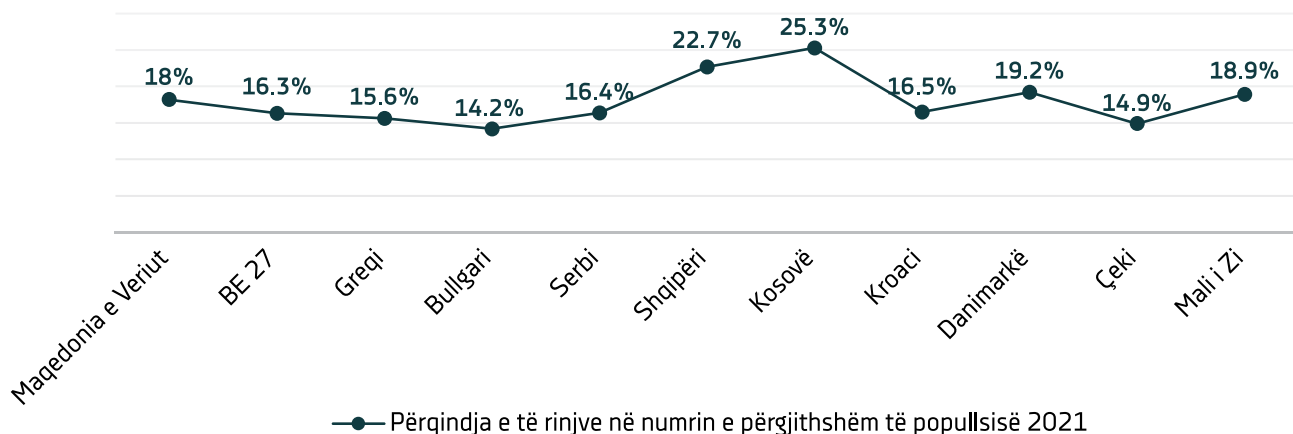
Viti i lindjes	Vjet gjatë regjistrimit në vitin 2021	Përqindje e numrit rezident në shtet	Në përqindje sa nuk janë më rezidentë
1992	29	72,0%	28,0%
1993	28	71,5%	28,5%
1994	27	69,8%	30,2%
1995	26	76,4%	23,6%
1996	25	79,0%	21,0%
1997	24	81,3%	18,7%
1998	23	79,4%	20,6%
1999	22	82,1%	17,9%
2000	21	81,6%	18,4%
2001	20	89,9%	10,1%
2002	19	87,2%	12,8%
2003	18	92,2%	7,8%
2004	17	87,9%	12,1%
2005	16	86,7%	13,3%
2006	15	89,5%	10,5%

Nga të dhënat e paraqitura në tabelën 1, mund të konkludojmë se numri më i madh i të rinjve vendosin të mos jenë më rezidentë (largohen nga vendi) midis moshës 19 dhe 22 vjeç, gjë që tregon një tendencë të largimit të të rinjve për herë të parë më parë. fillimi i procesit arsimor. Pas moshës 22 vjeçare vihet re edhe një përqindje e madhe e largimit të të rinjve, gjë që tregon se trendi i largimit rritet me çdo vit tjetër të plakjes.

2. RINIA NË NUMRIN TOTAL TË POPULLSISË

Grafiku 2. Përqindja e të rinjve nga popullsia e përgjithshme krahasuar me rajonin dhe BE-në

PËRQINDJA E TË RINJVE NË NUMRIN E PËRGJITHSHËM TË POPULLSISË 2021

*Të dhënat për Kosovën i referohen vitit 2020.

Burimi: Eurostat dhe Enti Shtetëror i Statistikave

Në krahasim me vendet e tjera të rajonit, si dhe me Bashkimin Evropian, Republika e Maqedonisë së Veriut është mbi mesataren evropiane të të rinjve në numrin e përgjithshëm të banorëve, por përqindja e të rinjve është gjithashtu më e lartë se shumica e vendeve anëtare të Bashkimi Evropian. Danimarka (19.20%), Qipro (20.7%), Norvegjia (18.9%) dhe Luksemburgu (18.8%) janë vendet me përqindjen më të lartë të të rinjve nga numri i përgjithshëm i banorëve. Sa i përket rajonit, Kosova (25.30%) dhe Shqipëria (22.70%) kanë popullsinë më të "renë", pasuar nga Mali i Zi.

Kjo renditje e të dhënave tregon për një plakje të përgjithshme të popullsisë në Evropë, por nuk është shpjegim pse një numër i tillë i të rinjve nga vendi ynë nuk janë më banorë të vendit. Nga ana tjetër, ky është një tregues se nëse vendi do të arrinte të ruante rininë e tij, do të ishte dukshëm mbi mesataren evropiane për sa i përket përqindjes së të rinjve në totalin e popullsisë.

Një pasqyrë më e detajuar se si lëviz numri i të rinjve jepet në tabelën 2, e cila tregon të dhënat nga Regjistrimi i vitit 2002, krahasuar me të dhënat e vitit 2021 dhe uljen e përqindjes së të rinjve në secilën komunë.

Tabela 2. Popullsia e re sipas komunave 2002-2021 dhe përqindja e popullsisë së përgjithshme në një komunë

Komuna	2002 numri i të rinjve	Përqindja e të rinjve në numrin e përgjithshëm të popullsisë 2002	2021 numri i të rinjve	Përqindja e të rinjve në numrin e përgjithshëm të popullsisë	Dallimi në përqindje
Aerodrom	18.463	26	10.895	14	-12
Butel	8.613	24	7.401	19	-4
Gazi Baba	17.112	24	12.600	18	-5
Gjorçe Petrov	9.511	23	7.177	16	-7
Karposh	11.447	19	9.490	15	-4
Kisella Voda	11.827	21	9.844	16	-5
Saraj	9.801	28	8.925	23	-4
Qendër	9.847	22	5.798	13	-8
Çair	15.624	24	13.041	21	-3
Shuto Orizar	5.956	27	5.955	23	-4
Qyteti Shkup*	11.8201	23	91.126	17	-6

Komuna	2002 numri i të rinjve	Përqindja e të rinjve në numrin e përgjithshëm të popullsisë 2002	2021 numri i të rinjve	Përqindja e të rinjve në numrin e përgjithshëm të popullsisë	Dallimi në përqindje
Haraçinë	3.271	28	3.340	26	-2
Berovë	3.013	22	1.700	16	-6
Manastir	20.665	22	13.320	16	-6
Bogdanci	1.994	23	1.145	16	-7
Bogovinë	7.728	27	4.843	21	-6
Bosilovë	3.195	22	2.005	17	-5
Brvenicë	3.914	25	2.853	21	-4
Vallandovë	2.802	24	1.682	16	-8
Vasilevë	3.115	26	1.921	18	-7
Vevçan	555	23	428	18	-5
Veles	12.738	23	7.787	16	-7
Vinicë	4.784	24	2.320	16	-8
Vrapçisht	6.882	27	3.963	20	-7
Gjevgjeli	5.226	23	3.241	15	-8
Gostivar	20.978	26	11.610	19	-6
Gradsko	855	23	506	16	-7
Dibër	5.216	27	3.284	21	-5
Debërcë	936	17	503	14	-3
Dellçevë	4.102	23	1.992	15	-9
Demir Kapi	1.016	22	608	16	-6
Demir Hisar	1.661	17	1.106	15	-2
Dojran	767	22	450	15	-8
Dollnen	3.250	24	2.821	21	-2
Zhelinë	6.814	28	4.355	23	-5
Zelenikovë	1.058	26	614	18	-8
Zrnovci	721	22	315	15	-7
Ilinden	3.828	24	3.147	18	-6
Jegunovcë	2.602	24	1.663	19	-5
Kavadar	8.924	23	5.959	17	-6
Karbinci	804	20	611	18	-2
Kërçovë	14.324	25	7.542	19	-6
Konçe	874	25	494	18	-7
Koçan	8.695	23	5.129	16	-7
Kratovë	2.288	22	1.132	15	-7
Kriva Palankë	5.051	24	2.791	15	-9
Krivogastani	1.219	20	923	18	-2
Krushevë	2.042	21	1.496	18	-3
Kumanovë	25.771	24	18.720	19	-5

Komuna	2002 numri i të rinjve	Përqindja e të rinjve në numrin e përgjithshëm të popullsisë 2002	2021 numri i të rinjve	Përqindja e të rinjve në numrin e përgjithshëm të popullsisë	Dallimi në përqindje
Likovës	6578	24	5.783	26	+2
Lozovë	662	23	336	15	-8
Mavrovë dhe Rostushë	2.237	26	767	15	-11
Makedonska Kamenica	2.061	25	1.085	17	-9
Makedonski Brod	1.443	20	883	15	-5
Mogilla	1.335	20	909	17	-3
Negotinë	4.485	23	3.120	17	-6
Novaci	621	17	398	15	-2
Novo Sellë	2.497	22	905	13	-9
Ohër	12.962	23	8.195	16	-7
Petrovec	2.148	26	1.691	18	-8
Pehçevë	1.163	21	605	15	-6
Plasnicë	1.219	27	977	23	-4
Prilep	16.870	22	11.452	17	-5
Probishtip	3.642	22	2.007	15	-8
Radovish	6.620	23	4.196	17	-6
Rankovce	837	20	598	17	-3
Resnjë	3.524	21	2.271	16	-5
Rosoman	890	21	670	18	-4
Sveti Nikole	4.159	22	2.375	16	-7
Sopishte	1.352	24	1.146	17	-7
Nagoriçan i Vjetër	804	17	574	16	0
Strugë	16.356	26	10.320	20	-6
Strumicë	13.212	24	8.270	17	-8
Studenicë	4.883	28	5.127	23	-5
Tearcë	5.701	25	3.231	18	-7
Tetovë	22.090	26	17.487	21	-5
Qendër Zhupë	1.933	30	763	21	-9
Çashka	1.770	23	1.554	20	-4
Çeshinovë-Obleshëvë	1.563	21	815	15	-6
Çuçer-Sandevë	2.109	25	1.702	19	-6
Shtip	11.223	23	7.076	16	-8

Burimi – Enti Shtetëror i Statistikës – Baza e të dhënave të regjistrimit Makstat 2021

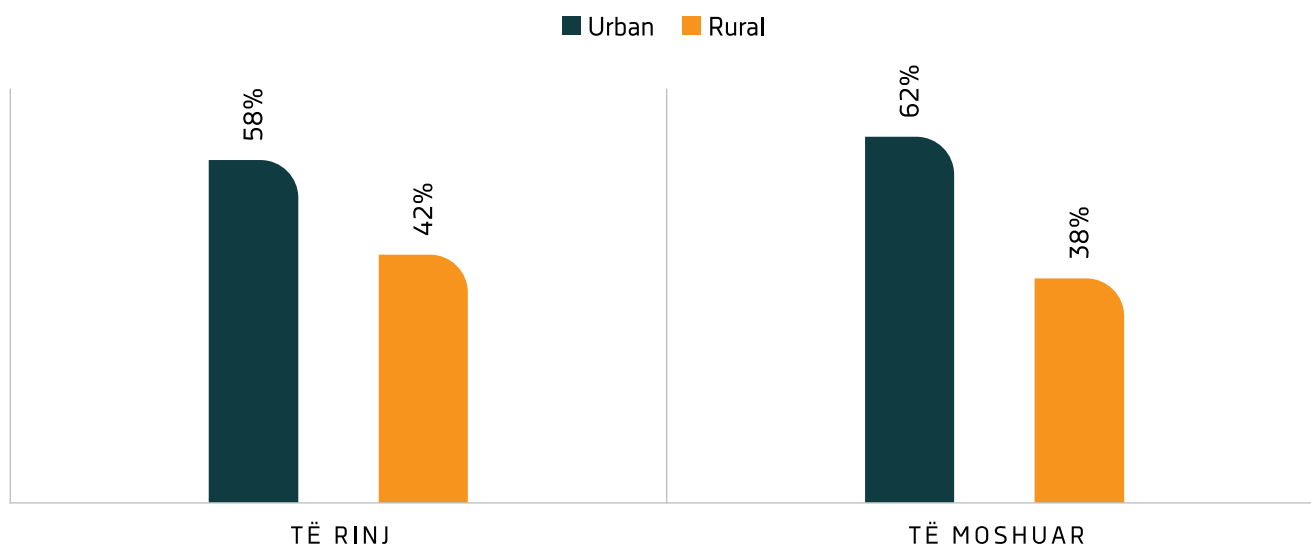
Nga të gjitha komunat në Republikën e Maqedonisë së Veriut, vetëm Likova ka rritje pozitive të të rinjve në krahasim me popullsinë e përgjithshme të komunës (2%). Të 80 komunat tjera kanë shënuar rënie të përqindjes së të rinjve, me rënien më të madhe në komunat e Aerodromit, Mavrovës dhe Rostushës. Gjithashtu, 28% e të rinjve jetojnë në territorin e qytetit të Shkupit, dhe në vitin 2002 kjo përqindje ishte 25%. (Tabela 2)

Krahas zvogëlimit të madh të popullsisë rinore, për qëllime të kësaj analize kemi analizuar edhe të dhënat e marra nga regjistrimi i popullsisë në vitin 2021, të cilat i referohen vendbanimeve urbane dhe rurale.

3. RINJTË SIPAS VENDBANIMIT

Grafiku 3. Të rinjtë sipas vendbanimit (zona urbane-rurale)

TË RINJTË SIPAS VENDBANIMIT NË KRAHASIM ME POPULLSINË E PËRGJITHSHME 2021

Burimi – Enti Shtetëror i Statistikës – Baza e të dhënave të regjistrimit Makstat 2021

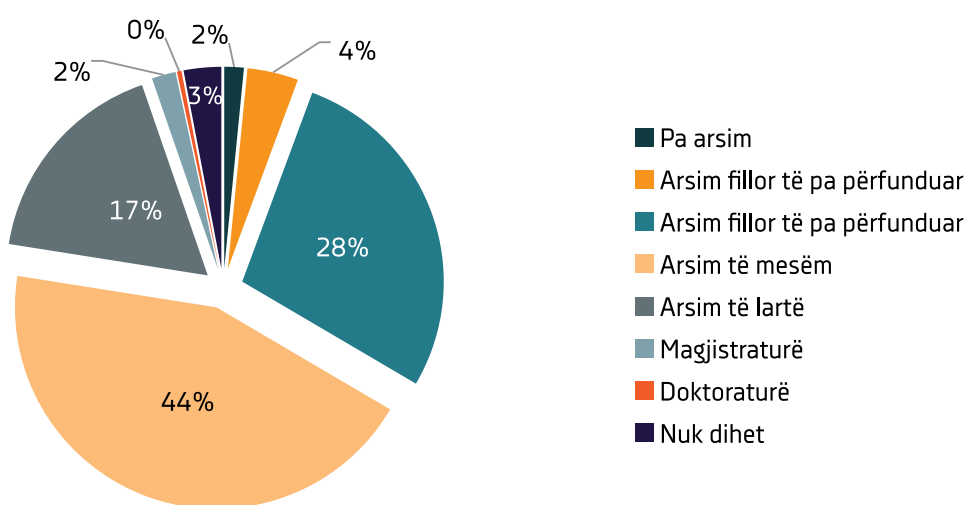
Gjithsej 58% përqind e të rinjve në vitin 2021 janë banorë të vendbanimeve urbane, që është 4% më pak kur shikohet përqindja e popullsisë së përgjithshme (62%). Kjo do të thotë, të rinjtë janë më shpesh banorë të vendbanimeve rurale në krahasim me të gjithë popullsinë tjetër. Meqenëse nuk ka të dhëna nga regjistrimi i vitit 2002, nuk jemi në gjendje të konstatojmë dallime ose lëvizje të mundshme në këto të dhëna.

4. Arsimi dhe veprimtaria ekonomike

Sipas të dhënave nga Regjistrimi i kryer në vitin 2021, numri më i madh i të rinjve kanë përfunduar arsimin e mesëm si nivelin më të lartë të arsimit (48%), 30% e të rinjve kanë përfunduar arsimin fillor, ndërsa 14% kanë përfunduar arsimin e lartë. Është e rëndësishme të përmendet se këto gjetje (grafiku 5) ndikohen nga fakti se të rinjtë janë një kategori e qytetarëve që janë ende në proces arsimor. Në të dhënat e përpunuara për këtë analizë mungon informacioni për përqindjen e të rinjve që në kohën e regjistrimit ishin të regjistruar në arsimin fillor, të mesëm apo të lartë.

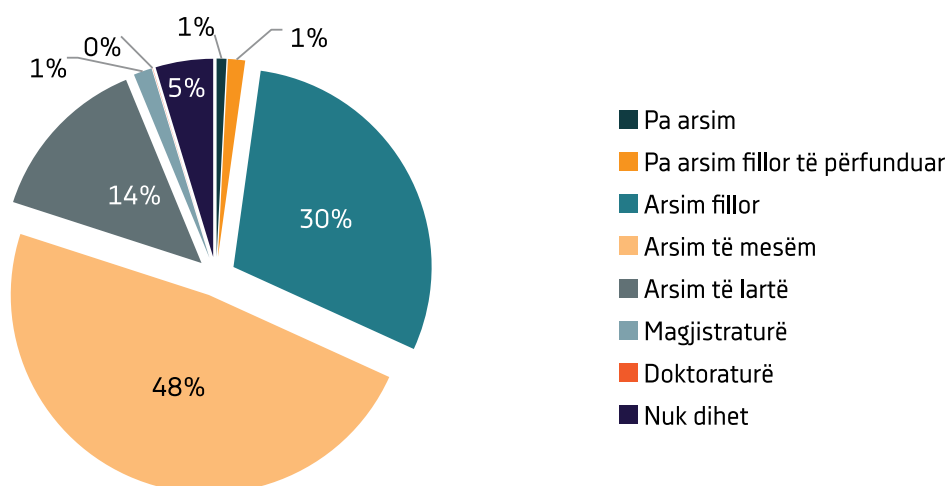
Grafiku 4. Përqindja e popullsisë së përgjithshme sipas nivelit më të lartë arsimor

PËRQINDJA E TË RINJVE SIPAS NIVELIT MË TË LARTË ARSIMOR

Grafiku 5. Të rinjtë dhe niveli më i lartë i tyre arsimor

PËRQINDJA E TË RINJVE SIPAS NIVELIT MË TË LARTË ARSIMOR

Në raport me popullsinë e përgjithshme, përqindja më e madhe e popullsisë ka të përfunduar arsimin e mesëm (44%), pasuar nga arsimit fillor i përfunduar (28%) dhe arsimit të lartë (17%) (Grafiku 5). Të rinjtë, si dhe popullsia e përgjithshme, i përkasin grupit të personave, niveli më i lartë i arsimimit të përfunduar i të cilëve është arsimit i mesëm.

Tabela 3. Niveli më i lartë i arsimimit të të rinjve (15-29) sipas komunave urbane, rurale dhe të Shkupit

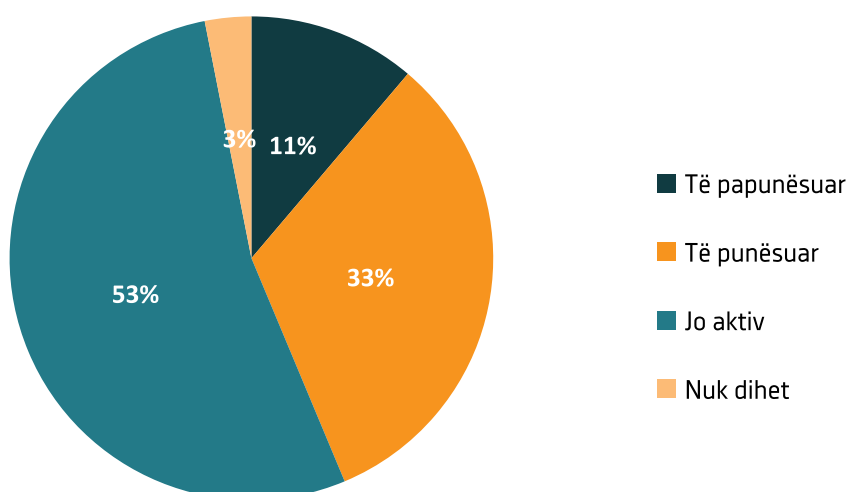
Urban Rural		Pa arsim	Filllore të pa përfunduar	Arsim fillor	Arsim të mesëm	Arsim të lartë	Magjistraturë	Doktoraturë	Nuk dihet
Rural	Gjithsej	0,54%	1,62%	34,24%	49,73%	9,11%	0,70%	0,70%	3,97%
Shkup	Gjithsej	060%	100%	28,20%	47,30%	15,50%	2,40%	2,40%	5,10%
Urbane	Gjithsej	0,85%	1,48%	26,45%	51,00%	14,06%	1,36%	1,36%	4,70%

Ekzistojnë dallime të konsiderueshme ndërmjet llojit të komunës dhe nivelit më të lartë të arsimit të përfunduar. Përqindja e të rinjve në komunat rurale që kanë përfunduar vetëm arsimin fillor është dukshëm më e lartë, por edhe përqindja e të rinjve që kanë përfunduar arsimin e lartë është dukshëm më e ulët, krahasuar me llojet e tjera të komunave⁷.

Gjithashtu, kontrolluam korrelacionin⁸ ndërmjet nivelit të arsimimit dhe shkallës së papunësisë. Gjegjësisht, mund të vërehet se te personat me arsim fillor ka shkallë më të lartë të papunësisë në komunat e territorit të Qytetit të Shkupit ($p=.834$), si dhe ato urbane ($p=.570$) dhe rurale ($p=.554$). Niveli i arsimimit të mesëm korrelon pozitivisht me një shkallë më të ulët të papunësisë në komunat urbane ($p=-.570$), rurale ($p=-.459$) dhe komunat në qytetin e Shkupit ($p=-.310$), që sugjerojnë në një lidhje të ndjeshme ndërmjet përfundimit të arsimit të mesëm për të rinjtë dhe uljes së shkallës së papunësisë në komuna. Ajo që është më e rëndësishme të theksohet është se shkalla e arsimit të lartë të përfunduar në komunat e territorit të qytetit të Shkupit ($p=-.828$) lidhet me shkallë më të ulët të papunësisë. E njëjta gjë nuk vlen për komunat rurale dhe urbane, gjë që tregon dallime të konsiderueshme në nevojat e tregut të punës, si dhe qasjen në arsimin e lartë. Nga aty mund të konstatojmë se niveli i arsimimit të fundit të përfunduar është një faktor i rëndësishëm sa i përket aktivitetit, por edhe shkallës së papunësisë në vetë komunat.

Grafiku 6. Aktiviteti ekonomik i të rinjve sipas Regjistrimit të vitit 2021

PËRQINDJA E TË RINJVE SIPAS AKTIVITETIT EKONOMIK TË EVIDENTUAR NË REGJISTRIMIN E VITIT 2021

Burimi: Enti Shtetëror i Statistikave – Makstat baza Regjistrimi 2021

⁷ Ligji për arsimin e mesëm në Republikën e Maqedonisë së Veriut, neni 3, Ministria e Arsimit, në dispozicion në <https://mon.gov.mk/stored/document/Zakon%20za%20srednoto%20obrazovanie.pdf>

⁸ Korrelacionet tregohen si $p=$. Nëse rezultati i treguar më lart 0,000, do të thotë se ajo variabël ndikon në rritjen e ndryshores tjetër. Nëse rezultati tregohet më poshtë -0,000, atëherë ai variabël ka një lidhje dhe ndikim në uljen e variablit tjetër (në këtë rast shkalla e papunësisë së të rinjve të moshës 15 deri në 29 vjeç).

Gjithashtu, kemi rishikuar të dhënat për aktivitetin ekonomik të të rinjve (grafiku 6), të marra nga regjistrimi i popullsisë në vitin 2021. Njëkohësisht Enti Shtetëror i Statistikave jep shifrat e plota, ku hartuesit e këtij dokumenti individualisht për secilën komunë kanë marrë të dhënat për shkallën e aktivitetit në tregun e punës dhe shkallën e papunësisë për personat e moshës 15 deri në 29 vjeç.

Tabela 4. Shkalla e papunësisë dhe aktiviteti i tregut të punës për të rinjtë (15-29 vjeç)

	Shkalla e papunësisë 15-29 ⁹	Shkalla e aktivitetit në tregun e punës 15-29 ¹⁰
Zona rurale ¹¹	26.05	42.76
Shkupi ¹²	21.40	44.50
Zona urbane ¹³	24.39	47.09

Ka një ndryshim domethënës në shkallën e papunësisë tek të rinjtë, sipas vendbanimit të tyre. Shkalla më e lartë e papunësisë është tek të rinjtë që jetojnë në komunat rurale, pra shkalla e papunësisë atje është 26%. Shkalla më e ulët e papunësisë. Ka një ndryshim domethënës në shkallën e papunësisë tek të rinjtë, sipas vendbanimit të tyre. Shkalla më e lartë e papunësisë është tek të rinjtë që jetojnë në komunat rurale, përkatësisht shkalla e papunësisë atje është 26%. Shkalla më e ulët e papunësisë vërehet në komunat që janë pjesë e Qytetit të Shkupit, gjegjësisht 21% e të rinjve janë të papunë. Kjo do të thotë se ekziston një probabilitet më i madh që të rinjtë që janë banorë në komunat rurale të jenë të papunë sesa bashkëmoshatarët e tyre në komunat urbane dhe të Shkupit. Gjithashtu, të rinjtë në komunat rurale janë më pak aktivë në tregun e punës, gjë që tregon dallime strukturore midis llojeve të komunave.

Nga ana tjetër, është e rëndësishme të theksohet se ka një dallim të madh mes vetë komunave në grupin e komunave rurale. Devijimi standard ndërmjet komunave individuale është 15 (në Shkup dhe atë urban është 9 dhe 8, që është dukshëm më pak) dhe tregon dallime të konsiderueshme në komunat individuale, të cilat mund të vërehen edhe në rishikimin e komunave me shkallën më të ulët dhe më të lartë të aktivitetit të tregut të punës dhe normat më të larta dhe më të ulëta të papunësisë.

Tabela 5. Renditja e komunave sipas shkallës së aktivitetit të të rinjve të moshës 15 deri në 29 vjeç dhe llojit të komunës

Komuna	Shkalla e aktivitetit në tregun e punës	Lloji i komunës
Qendër Zhupë	14	Rurale
Haraçinë	23	Rurale
Vrapçisht	26	Rurale
Zhelinë	26	Rurale
Likovë	26	Rurale
Karbinci	56	Rurale
Ilinden	56	Rurale
Dojran	55	Rurale
Krivogashtani	57	Rurale
Çeshinovo - Obleshevo	58	Rurale

⁹ Një shkallë më e ulët e papunësisë tregon më shumë njerëz të punësuar.

¹⁰ Një shkallë më e lartë e aktivitetit në tregun e punës tregon një pjesëmarrje më të lartë të të rinjve.

¹¹ Komunat rurale nënkuptojnë ato komuna të cilat në pajtim me Ligjin për Organizimin Territorial të Vetëqeverisjes Lokale, selitë e tyre i kanë në fshatra.

¹² Në Shkup nënkuptohen ato komuna që në pajtim me Ligjin për organizimin territorial të vetëqeverisjes lokale janë pjesë e qytetit të Shkupit.

¹³ Komunat urbane nënkuptojnë ato komuna të cilat, në përputhje me Ligjin për Organizimin Territorial të Vetëqeverisjes Lokale, e kanë selinë e tyre në qytet.

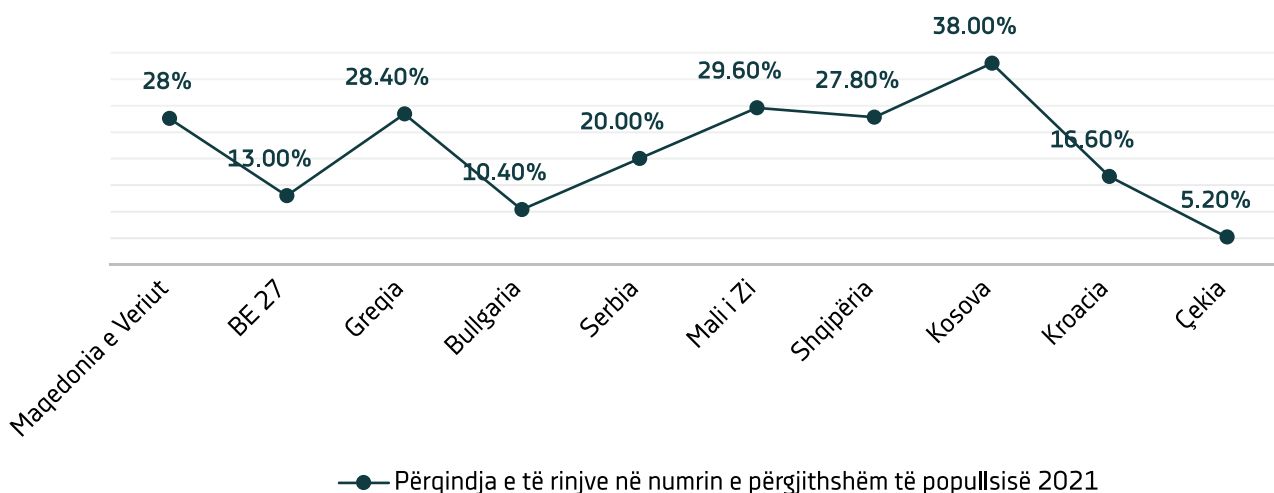
Tabela 6. Renditja e bashkive sipas shkallës së papunësisë së të rinjve nga 15 deri në 29 vjeç, normës së aktivitetit në tregun e punës dhe klasifikimit të komunës

Komuna	Shkalla e papunësisë	Shkalla e aktivitetit në tregun e punës	Lloji i komunës
Likova	64	26	Rurale
Tearce	58	48	Rurale
Bogovinë	50	33	Rurale
Pllasnica	50	26	Rurale
Пласница	46	27	Rurale
Zelenikova	11	50	Rurale
Novo Sello	10	44	Rurale
Bosillovë	9	46	Rurale
Dollnen	9	53	Rurale
Karbinci	9	56	Rurale

Nga të dhënat e marra mund të konstatojmë se në renditjen për sa i përket aktivitetit të tregut të punës dhe shkallës së papunësisë së të rinjve dominojnë komunat rurale, që konfirmon dallimin e madh nga tabela 5. Shkalla më e lartë e papunësisë vërehet në Likovë (64 %), Tearcë (58%) dhe Bogovinë (50%). Shkalla më e ulët e papunësisë vërehet në komunat Karbinci, Dollneni dhe Bosilovë (të gjitha me një shkallë të papunësisë prej 9%). Sa i përket komunave që janë pjesë e Qytetit të Shkupit, shkalla më e ulët e papunësisë është në komunat Kisella Vodë, Aerodrom dhe Karposh (në të gjitha shkalla e papunësisë është 13%), ndërsa shkalla më e lartë e papunësisë është në komunat e Çair (35%), Shuto Orizari (33%) dhe Saraj (31%). Ky aranzhim tregon dallime të konsiderueshme mes të rinjve dhe statusit të tyre ekonomik, varësisht nga vendbanimi në qytetin e Shkupit. Në raport me komunat urbane, shkalla më e ulët e papunësisë është në komunat e Vinicës (13%), Strumicës (14%) dhe Kavadarit (15%), ndërsa shkallën më të lartë të papunësisë tek të rinjtë e ka në Dibër (45%), Tetovë (42%) dhe Kërçovë (38%). Të dhëna të tilla tregojnë dallime të theksuara rajonale në vend, ku, në varësi të vendbanimit, shanset që të rinj të caktuar të jenë të papunë dhe joaktivë janë më të mëdha se bashkëmohatarët e tyre në komunat dhe rajonet e tjera. Gjithashtu, mund të vërehet një lidhje pozitive ndërmjet shkallës së aktivitetit dhe uljes së shkallës së papunësisë, ndërsa kjo lidhje është më e larta në komunat e Qytetit të Shkupit ($p = -.808$), komunat rurale ($p = -.654$) dhe komunat urbane ($p = -.368$).

Grafiku 7. Shkalla e papunësisë së të rinjve në RSM dhe BE

SHKALLA E PAPUNËSISË TE TË RINJTË NË RMV DHE BE 2021

Burimi: Eurostat dhe Zyra Shtetërore e Statistikave - Anketa për fuqinë punëtore 2021

Më shumë se gjysma e të rinjve që janë banorë të RMV-së, në Regjistrim kanë deklaruar se janë ekonomikisht joaktivë. Gjithsej 53% e të rinjve janë ekonomikisht joaktivë, 33% janë të punësuar, ndërsa 11% janë të papunë. Statusi ekonomik nuk dihet për 3% të të rinjve. Krahasuar me popullsinë e përgjithshme, të rinjtë janë 4% më të papunë, 7% më pak të punësuar dhe 3% më joaktivë. Duke marrë parasysh këtë situatë të aktivitetit ekonomik të të rinjve dhe duke marrë parasysh që grup-mosha nga 15 deri në 19 vjeç është ende në procesin e detyrueshëm të arsimit formal, habitemi edhe nga të dhënat se 35.2% e të rinjve bien në kategoria «popullsi e mbështetur», domethënë një popullsi që mbështetet financiarisht nga persona të tjerë ose nga shteti ose një popullsi që mbështetet me lloje të tjera të ardhurash (qira, interesa)¹⁴. Përqindja e popullsisë së përgjithshme që «mbështetet» është 24.5%.

¹⁴ Përkufizimi i ZSHS-së për popullsinë e varur.

Konkluzione

Përfundimi i kësaj analize konfirmon pohimin se në Republikën e Maqedonisë së Veriut ka problem serioz me emigrimin e të rinjve, mbajtjen e popullatës së re në vend dhe plakjen e përgjithshme të popullsisë.

Sipas Regjistrimit të vitit 2002, përqindja e të rinjve nga popullsia e përgjithshme është 24%, ndërsa në vitin 2021 është 18%, që tregon se vendi ka një numër në rënie të të rinjve, dhe midis dy Regjistrimeve ka një rënie të 6%. Kjo do të thotë se vendi ka afërsisht 77,000 të rinj më pak në krahasim me vitin 2002, gjë që reflektohet në kapitalin njerëzor dhe humbjet financiare që vendi ka për kokë emigrant në moshë pune. Rënia e përqindjes totale të të rinjve në vend në të ardhmen do të reflektohet gjithnjë e më shumë në tregun e punës, por edhe në sistemin arsimor. Sektori privat do të përballet gjithnjë e më shumë me mungesë të punëtorëve, ndërsa numri i nxënësve të regjistruar në shkollat fillore dhe të mesme, si dhe numri i studentëve do të zvogëlohet çdo vit.

Gjithashtu, emigracioni i të rinjve konfirmon pasojat e mungesës së angazhimit aktiv të shtetit kur bëhet fjalë për promovimin e mirëqenies së të rinjve dhe standardit të përgjithshëm rinor. Fakti që 77274 të rinj që kanë lindur këtu, nuk janë më rezidentë, tregon se largimi nga vendi po bëhet gjithnjë e më tërheqës për të rinjtë. Këtë e vërteton edhe hulumtimi i sektorit të rinisë, i cili prej vitesh tregon se dëshira e të rinjve për t'u larguar nga vendi është e madhe, përkatësisht sipas të gjitha hulumtimeve më shumë se 50% e të rinjve dëshirojnë të largohen nga vendi¹⁵. Duke pasur parasysh këtë, shteti duhet të reagojë në dy drejtime - i pari, të krijojë politika që do t'i mbajnë të rinjtë në shtet dhe do të përpiqet të ofrojë për afërsisht të njëjtat kushte që kanë të rinjtë në vendet e BE-së, dhe i dyti - do të përpiqet të tërheqë, përkatësisht të rikthejë ata të rinj që tashmë kanë emigruar.

Sa i përket popullatës së të rinjve sipas komunave, ajo që shihet është se në krahasim me Regjistrimin e vitit 2002, numri i të rinjve në të gjitha komunat është ulur me një përqindje të konsiderueshme. Njëkohësisht, rënie më të madhe e numrit të të rinjve ka në komunat Aerodrom, Mavrovë dhe Rostushë, ndërsa rënie më të vogël të numrit të të rinjve ka në komunat e Haraçinës, Karbincit, Krivogashtanit dhe Demir Hisarit, ulje prej 2% e popullsisë së re). Komuna e Staro Nagoriçanit është e vetmja komunë që nuk shënon rritje apo ulje të numrit të të rinjve, ndërsa Komuna e Likovës është e vetmja komunë nga të gjitha komunat në vend që shënon rritje të popullsisë së re, konkretisht 2%. Qyteti i Shkupit, si njësi më e madhe e pushtetit lokal, për nga numri i popullsisë, shënoi një rënie prej 6% të numrit të të rinjve në krahasim me regjistrimin e vitit 2002. Sa i përket Qytetit të Shkupit, është me rëndësi të përmendet se sipas Regjistrimit, 28% e të rinjve jetojnë në kryeqytet, në krahasim me Regjistrimin e vitit 2002 kur kjo përqindje ishte 25%. Kjo tregon se vendi, përveç që po përballet me emigracionin e të rinjve, po përballet edhe me ulje të numrit të të rinjve në vendet më të vogla dhe më pak të zhvilluara, si dhe me rritje të numrit të të rinjve në kryeqytet. Kjo mund t'i atribuohet mundësive më të mëdha për punë dhe jetë të pavarur në kryeqytet (dhe si rrjedhojë migrimi i brendshëm brenda shtetit) ose shtimi i emigrimit të të rinjve nga qytetet më të vogla.

Për sa i përket mjedisit në të cilin jetojnë të rinjtë (urbane apo rurale), sipas të dhënave të regjistrimit, 58% e të rinjve jetojnë në zona urbane. Krahasuar me numrin e përgjithshëm të popullsisë është 4% më pak. Duke pasur parasysh këtë, është e nevojshme që njësitë e vetëqeverisjes vendore, veçanërisht ato të zonave rurale, të bëjnë më shumë përpjekje në krijimin e kushteve më të mira për të rinjtë në këto zona, veçanërisht pasi ka dallime të theksuara në cilësinë e jetës mes të rinjve në zonat urbane dhe të rinjtë në zonat rurale.

Për sa i përket aktivitetit ekonomik dhe papunësisë së të rinjve, 53% e të rinjve janë ekonomikisht joaktivë. Papunësia e të rinjve është 28% dhe është 15% më e lartë se papunësia e të rinjve në nivel të BE-së. Në të njëjtën kohë, kjo është shkalla më e ulët e papunësisë së të rinjve në periudhën e fundit në vend. Të rinjtë në komunat rurale, si profil kanë nivel më të ulët arsimor, punësim më të ulët dhe më pak aktivitet në tregun e punës, gjë që tregon më pak mundësi zhvillimi në këto vende.

¹⁵ Studimi "Pjesëmarrja socio-politike e të rinjve në Republikën e Maqedonisë së Veriut: pabarazi, pasiguri dhe pritshmëri të ndryshme" në dispozicion në [Studija-Socio-Politicko-Ucestvo-na-Mladi-2021-MK-sml-1.pdf \(mof.mk\)](#)

Rekomandime

Getjet e kësaj analize tregojnë se prioritet i institucioneve shtetërore duhet të jetë krijimi i politikave afatgjata të bazuara në të dhëna.

E kaluara ka treguar se kur bëhet fjalë për të rinjtë dhe politikat rinore, zakonisht krijohen masa që synojnë vetëm zgjidhjen e problemit në një afat të shkurtër dhe masa që i trajtojnë të rinjtë si një grup homogjen. Vetëm duke krijuar politika afatgjata dhe politika të bazuara në të dhëna reale, duke shfrytëzuar të dhënat nga Regjistrimi dhe të dhënat nga hulumtimet që kanë të bëjnë me të rinjtë, mund të kontribuojmë në përmirësimin e statusit të të rinjve në vend. Për ta bërë këtë, duhet të merret parasysh qasja shumë-sektoriale për ndërtimin e këtyre politikave.

Duke qenë se numri i të rinjve në vend është ulur ndjeshëm, është e nevojshme të krijohen politika që do të kontribuojnë në përmirësimin e situatës aktuale dhe motivimin e të rinjve për të qëndruar në vend. Shteti duhet të përpiqet për mbajtjen e tyre duke krijuar kushte dhe mundësi sipas nevojave të tyre. Konkretisht është i nevojshëm përmirësimi i procesit arsimor dhe përafrimi i tij me mundësitë e tregut të punës, politikat dhe mundësitë për strehim, duke krijuar mundësi dhe mbështetje në procesin e punësimit. Në këtë drejtim vijojnë disa rekomandime për përmirësimin e situatës:

1. Popullsia në vend po plaket, ndërsa popullsia e re po zvogëlohet, gjë që do të shkaktojë në mënyrë të pashmangshme ndryshime socio-ekonomike, prandaj nevoja për hartimin e një plani dhe politika afatgjatë për përbalimin e ndryshimeve demografike në vend dhe efektin e tyre;
2. Rritja e investimeve në sistemin arsimor (arsimi i mesëm fillor dhe i lartë) sipas nevojave të studentëve, lidhja më e lehtë e tyre me tregun e punës;
3. Zbatimi i analizave nga institucionet, për monitorimin e rregullt të tendencave, nevojave dhe problemeve rinore me qëllim adresimin e duhur të tyre;
4. Vendosja e prioritetit të duhur të politikave rinore pranë autoriteteve qendrore dhe vendore për të krijuar një ndryshim thelbësor dhe kushte më të mira për jetën, arsimimin dhe zhvillimin e të rinjve. Problemet me të cilat përballen në nivel të përditshëm dhe afatgjatë duhet të adresohen për t'u mundësuar të rinjve një cilësi më të lartë të jetës;
5. Monitorimi i rregullt i punësimit të të rinjve në rajonet urbane dhe rurale nga institucionet kompetente dhe ofrimi i mbështetjes për punësimin e tyre në përputhje me kushtet aktuale të tregut të punës. Krijimi i masave dhe politikave për punësim dhe vetëpunësim në nivel lokal, sipas profilit të të rinjve në komuna. Kryerja e një vlerësimi të rregullt të suksesit të masave aktuale për punësimin e të rinjve dhe modifikimi i tyre sipas nevojave;
6. Zbatimi i plotë dhe konsekuent i Ligjit për çështjet rinore dhe politikat rinore, me theks të veçantë në krijimin e mundësive për përfshirjen dhe pjesëmarrjen e të rinjve në politikëbërjen në nivel lokal, përmes krijimit të këshillave rinore lokale dhe mbështetjes për ato ekzistuese;
7. Hapja e Qendrës Kërkimore në kuadër të Agjencisë për Rini dhe Sport, përmes së cilës mund të mblidhen dhe analizohen të dhënat, e cila mund t'i shërbejë autoriteteve kombëtare dhe lokale në krijimin e politikave dhe masave për të rinjtë. Formimi i një Trupi Kombëtar Këshillimor për Politikat Rinore që do të japë opinione dhe rekomandime për zbatimin e politikave rinore dhe
8. Krijimi i bazës së të dhënave me informacion në lidhje me numrin e të rinjve që shpërngulen dhe profilin e tyre. Krijimi i politikave specifike sipas të dhënave të disponueshme nga baza e të dhënave në bazë të nivelit të arsimit, profesionit dhe moshës.

